

SELVKOST

Kort og enkelt 😊

Ida Stabo-Eeg, Controller i Norsk Vann – desember 2024

INVESTERINGSBEHOV

Norsk Vann har utgitt en rapport om Kommunalt investeringsbehov for vann og avløp frem til 2040. Rapporten viser at norske kommuner de neste 20 årene må oppgradere og bygge ny infrastruktur for 332 mrd. kroner.

Hvordan sikrer vi abonnentenes tillit til gebyrsystemet når kostnadene øker?

[LES MER OM INVESTERINGSBEHOVET](#)

SELVKOSTPRINSIPPET

Kommunene er pålagt ved lov å yte vann- og avløpstjenester etter selvkostprinsippet. Det betyr at abonnentene skal dekke kommunens kostnader ved å produsere tjenesten gjennom et gebyr.

Hvordan sikrer vi at kostnadene ikke blir høyere enn nødvendig, og at gebyrveksten blir forutsigbar for abonnentene?

[LES MER OM SELVKOST](#)

GEBYR

Alle kommuner må vedta kommunale forskrifter som skal gi regler for hvordan vann- og avløpsgebyrene i kommunene skal beregnes.

Hvordan sikrer vi et regelverk som gir en rettferdig fordeling av kommunens kostnader og er enkelt å forstå for abonnenten?

[LES MER OM GEBYRER](#)

HVA ER SELVKOST?

- ✓ *Innebærer at kommunen skal få dekket kostnadene ved å produsere en bestemt tjeneste gjennom et gebyr.*
- ✓ *Kostnader kommunen ville hatt uten denne tjenesten, skal ikke tas med i beregningen.*

GENERASJONSPRISIPPET

- ✓ *Kostnadene skal fordeles rettferdig*
- ✓ *Innebærer at brukerne av dagens tjenester skal betale det disse tjenestene koster*
- ✓ *En generasjon skal ikke subsidier den neste*

TJENESTER MED SELVKOST

- ✓ *Vann og avløp*
- ✓ *Renovasjon*
- ✓ *Tømming av slam*
- ✓ *Feiing*
- ✓ *Matrikulering*
- ✓ *Plan- og byggesaksbehandling*
- ✓ *Saksbehandling og kontroll i rollen som forurensningsmyndighet*

Beregnes separat,
en selvkost-
ordning kan ikke
finansiere en
annen

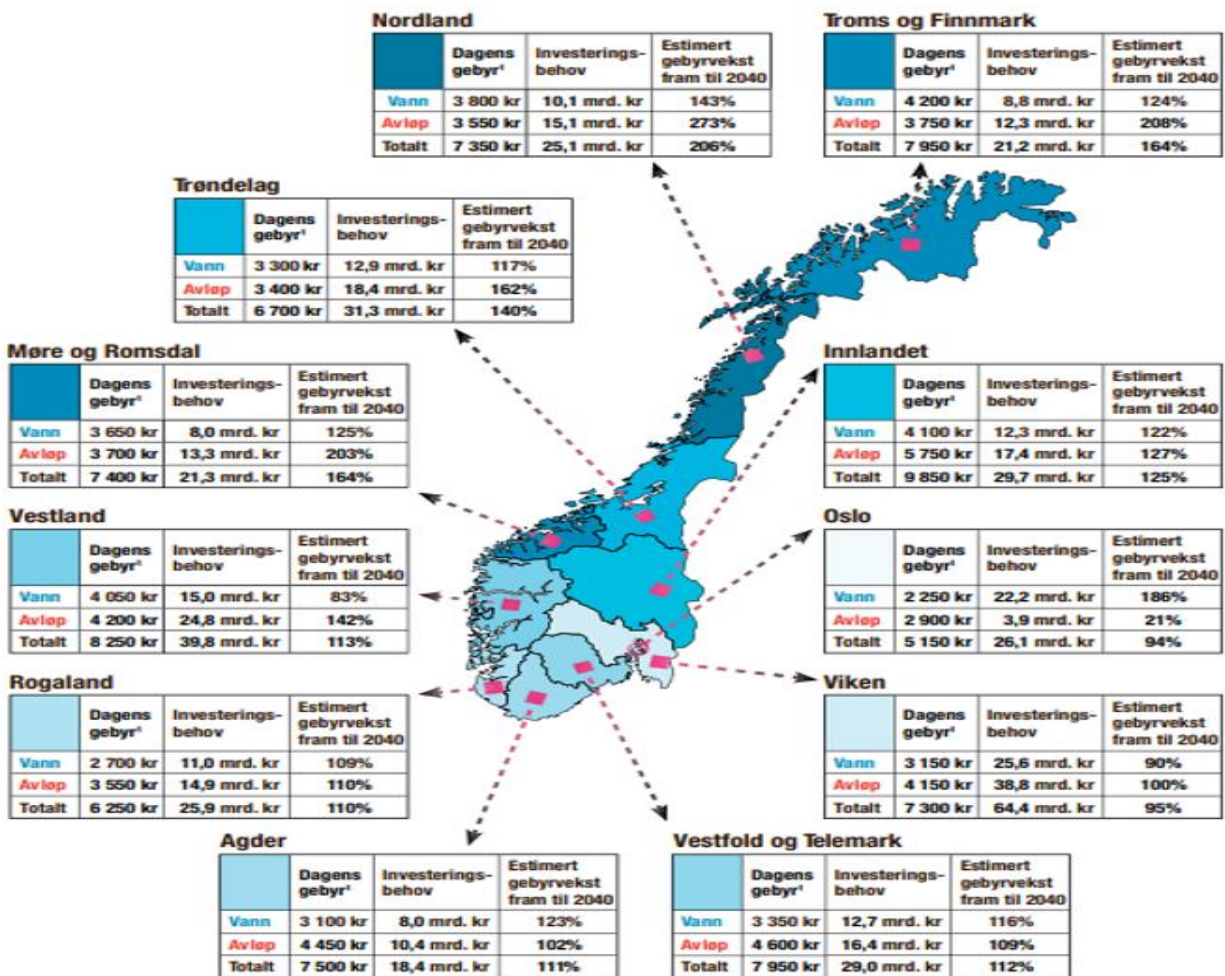
VIKTIGE HENSYN

- *Transparens om behov og kostnader*
 - *Kostnadene må ikke bli høyere enn nødvendig*
 - *Gjelden må ikke bli høyere enn nødvendig*
 - *Sikre en rettferdig fordeling privat/næring*
 - *Sikre en stabil og forutsigbar gebyrutvikling*
- =>Lokal kunnskap er viktig*

INVESTERINGSBEHOV: 332 MRD KR

Prognose for investeringsbehov og gebyrutvikling frem til 2040

Figur 16 Figuren viser dagens årsgebyr per husstand (eks. mva), investeringsbehov (mrd. kr) og estimert gebyrvekst (%) frem til 2040.

1) Gjennomsnittlig gebyr per abonnent er basert på satser for en standard bolig på 120 m² eller et forbruk på 150 m³ vann per år.

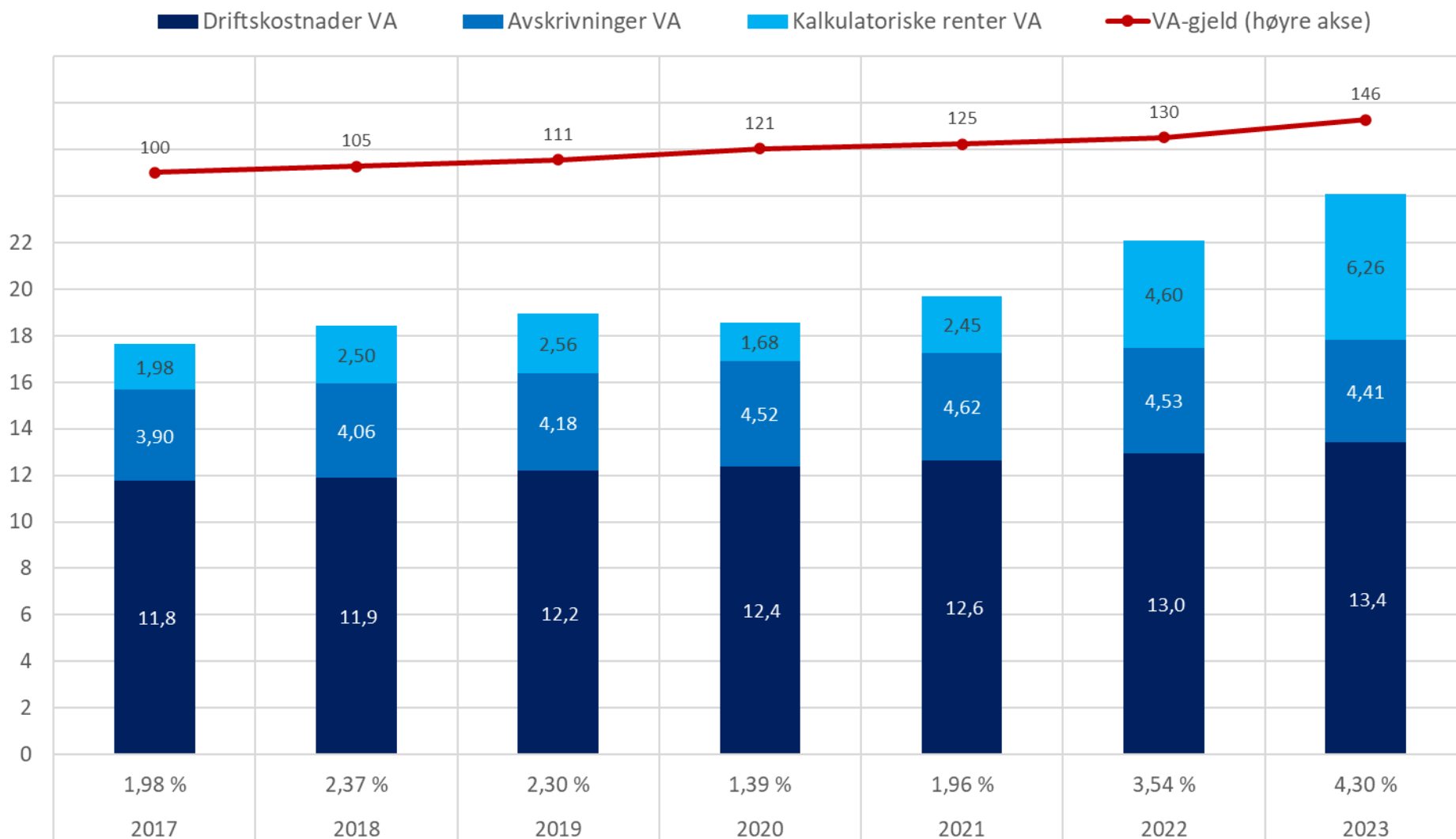
+ Nitrogenrensing
Oslofjorden

+ EUs reviderte
avløpsdirektiv

=> Ny investerings-
analyse kommer i
2025

Vekst i selvkost og VA-gjeld 2017 - 2023 i mrd. 2023 kr

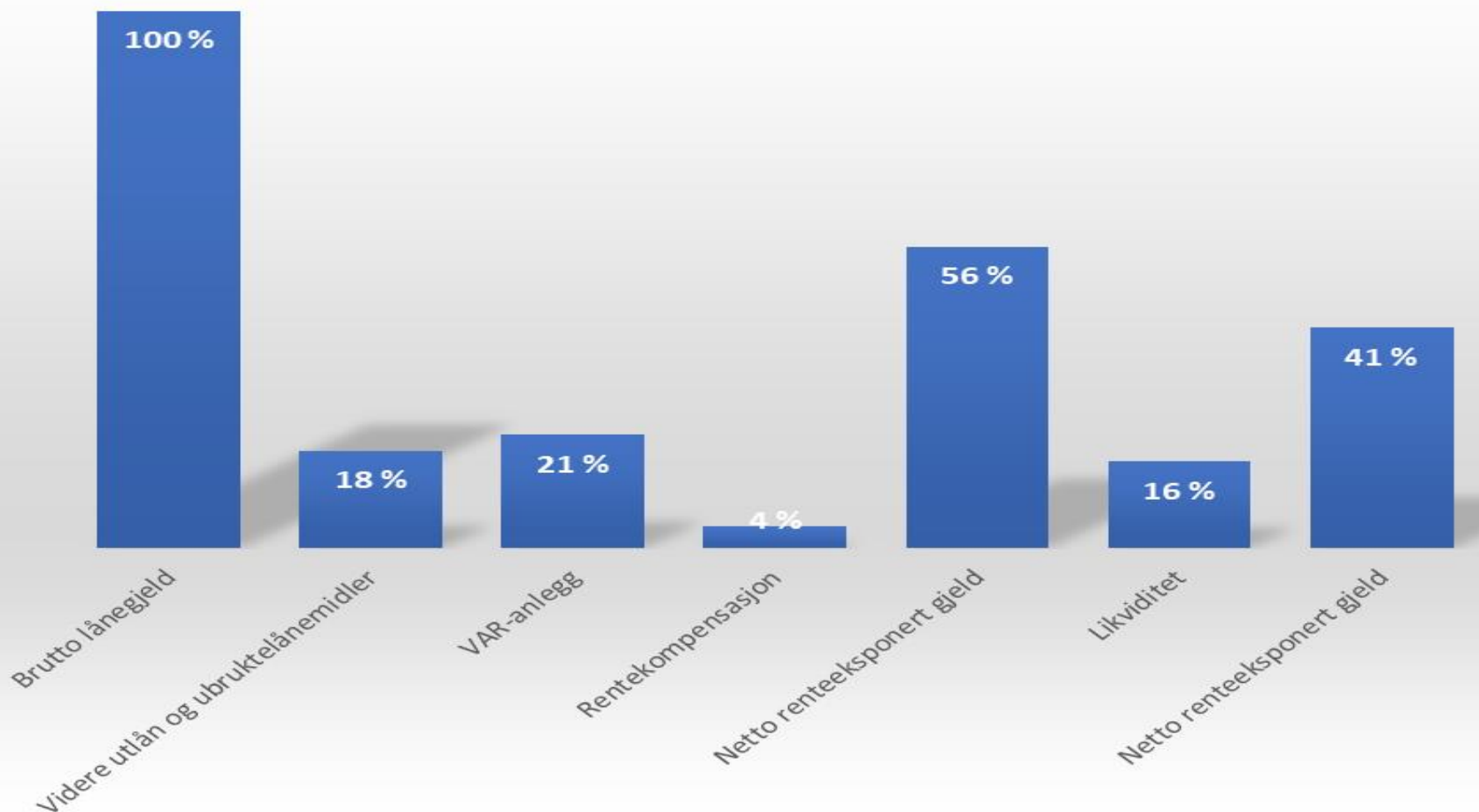
Datagrunnlag KOSTRA. VA-gjelden er satt lik restverdien på avskrivningsgrunnlaget i selvkost.
Kalkylerenten i % står på x-aksen sammen med årstallet

Selvkost

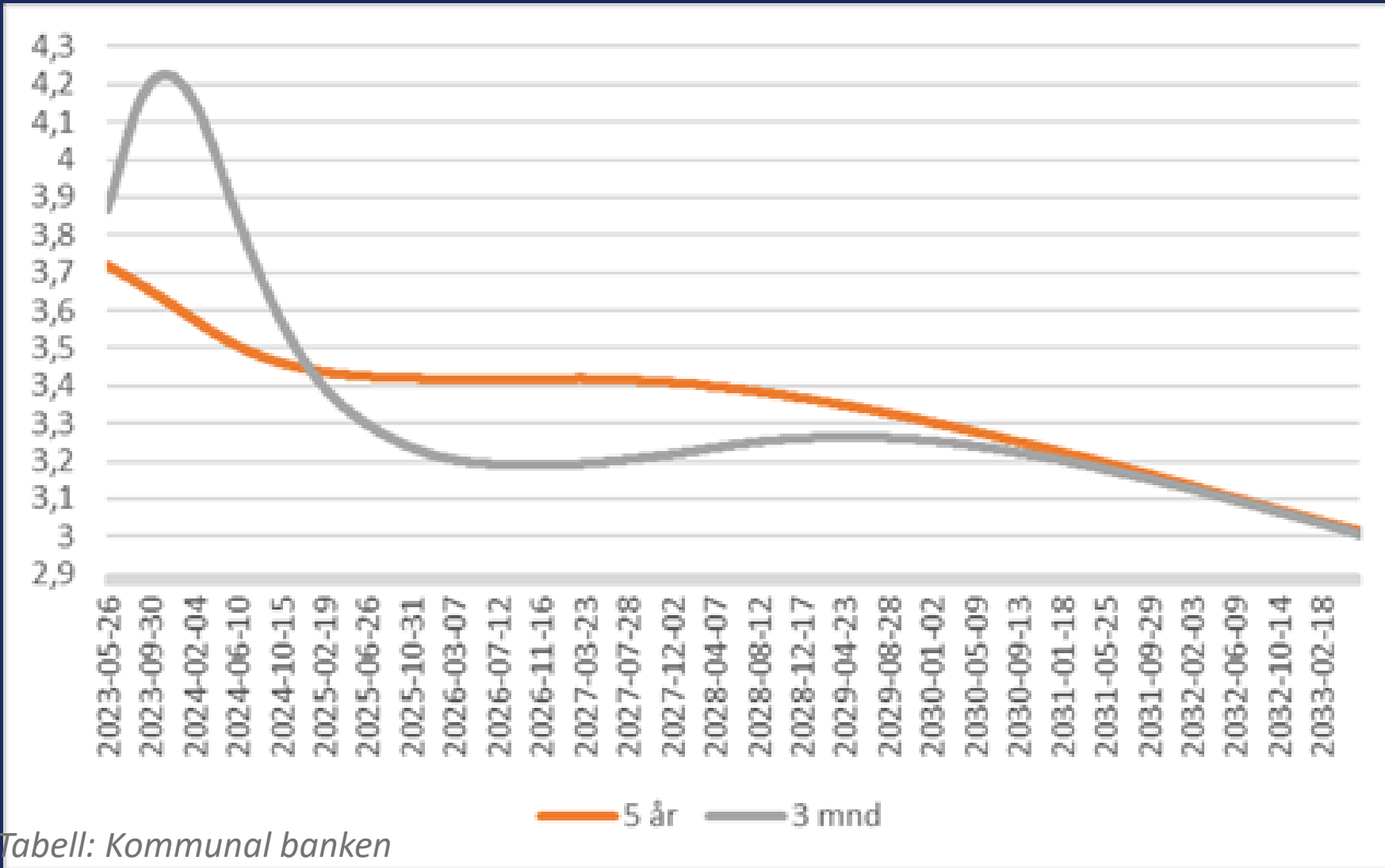
- *Selvkost økte i 2023 med 9 % på landsbasis*
- *Renter og avskrivninger utgjør 44,3 %*
- *Selvkost har på landsbasis hatt en realvekst på 30 % de tre siste årene*

EN GRØNN RENTE REDUSERER IKKE VA-GEBYRET?

- *I selvkost benyttes en kalkylerente*
- *VAR-lånene vil utgjøre en stadig større andel av lånegjelden*
- *Prisen på VAR-lånene vil ha betydning for kommunen*

EN GRØNN RENTE REDUSERER IKKE VA-GEBYRET?

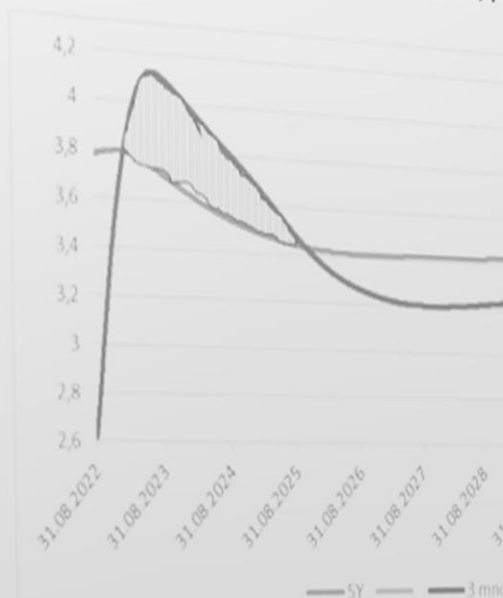
Tabell: Kommunal banken

- Grafen viser at rentebanen for 5-årsrenten varierer i forhold til 3-måneders NIBOR.
- Kalkylerenten er basert på 5-måneders swaprente.
- Kommunenes lån prises basert på 3-måneders NIBOR.
- Avvik = Risiko

KAN RENTERISIKOEN REDUSERES?

VAR lån

Forventninger om renten fra

Vi ønsker å tilbakeføre differansen mellom kalkylerenten og den faktiske lånerenten til selvkostområdet. Har vi anledning til å vedta en slik tilbakeføring?

23. nov. 2022 | Selvkost

CASE: UTBEDRING AVLØPSANLEGG

Tiltaket vil redusere netto energiforbruk på anlegget med minst 20 %

- *Investering 200 mill. kroner*
- *Grønn rente 0,1 prosentpoeng lavere*
- *Innsparing i levetiden 3,16 mill. kroner*

Vil grønne prosjekter kunne spare kommunene for vesentlige rentekostnader?

KOMMENTARER TIL BEREGNINGEN

SELVKOSTBEREGNINGER
OG PRAKTISERING AV
SELVKOST

PRAKTISERING AV
SELVKOSTPRINSIPPET
OVER TID

STRATEGISK PLANLEGGING
OG GEBYRKONSEKVENNS

TO SETT AV REGELVERK

SÆRLOVER

✓ **FORURENSNINGSLOVEN**

✓ **FORURENSINGSFORSKRIFTEN**

✓ => Gir hjemmel for å ta et gebyr

=> Fastsetter hvilke kostnader som dekkes

=> Fastsetter hvordan gebyret skal fordeles

KOMMUNELOVEN §15-1

✓ **SELVKOSTFORSKRIFTEN**

= > Fastsetter totalberegningen for selvkost-tjenesten

Selvkost

Direkte driftskostnader

Indirekte driftskostnader

Kapitalkostnader

- inntekter

Vann- og avløpsgebyr

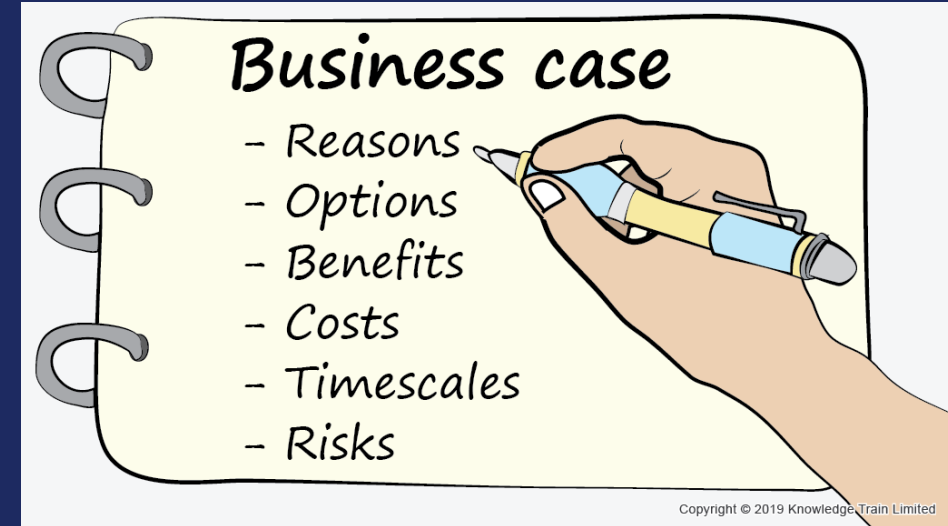
Årsgebyr

Tilknytningsgebyr

Avregning mot fond

HVILKEN INNTEKTER TREKKES UT

- Avgiftspliktig salg
- Salg av driftsmidler
- Leieinntekter
- Sykepengerefusjon osv

- Produkter gjenvunnet fra næringsstoffer i slam og avløpsvann
- *Produksjon og salg av energi*
 - *Strøm, varme og biogass*

Kan også tilfredsstillere lånekriterier for grønnelån

EN KALKYLE OG ET SELVKOST FOND

Det skal utarbeides en samlet selvkostkalkyle for kommunen uavhengig av organisering

Det vil som regel være den virksomheten som har gebyrinntektene som har ansvar for selvkostkalkylen og selvkostfondet

[KDD veileder til selvkostforskriften, kapittel 3](#)

REGELVERKETS BEGRENSNINGER

- *Selvkost dekker regnskapsførte driftskostnader*
- *Investeringer innarbeides ved renter og avskrivninger*
- *Du kan ikke avsette midler i et investeringsfond*
- *Du kan ikke benytte driftsfond til investeringer*
- *Kalkylerenten = 5-årig swaprente + 0,5 %-poeng*
- *Kravet om 5-årig opp- og nedbygging av fond*
- *Korrigerer av feil skal skje til gunst for bruker*

INVESTERINGENE KAN VARE I 100 ÅR

Det er i dag anledning til å benytte lengere avskrivningstider innenfor selvkost enn i regnskapet.

	Komponenter i kategorien	Eier	Levetid*	Selvkost
Ledningsanlegg	<ul style="list-style-type: none"> Ledninger for vann, spillvann og overvann. Kummer for vann, spillvann og overvann Lukkede grøfteanlegg for VA-ledninger 	Kommunalt VA	80-150	JA
			80-150	JA
	<ul style="list-style-type: none"> Private stikkledninger 	Private anlegg	50-150	NEI
Behandlingsanlegg	<ul style="list-style-type: none"> Behandlingsanlegg for vann Renseanlegg for avløp Slamanlegg, biogassanlegg etc. Høydebasseng 	Kommunalt VA	20-50	JA
			20-50	JA
			20-50	JA
			50-150	JA
Tekniske anlegg	<ul style="list-style-type: none"> Pumpestasjoner Trykkreduksjonskummer Armatur: eks. ventiler og pumper. Automasjon: Måleutstyr, sensorer og vakter, PLS, fjernovervåkingssystem etc. 	Kommunalt VA	20-50	JA
			20-50	JA
			10-20	JA
			10-20	JA
Spredte anlegg	<ul style="list-style-type: none"> LOD-løsninger (lokal overvannsdiskonering) for overvann og veivann, eks. regnbed, fordrøynings- og infiltrasjonsmagasiner, grønne tak. Renseanlegg for spredt avløp, eks. septik, gråvannsanlegg, minirensanlegg, naturbaserte renseløsninger, oljeutskillere. 	Offentlige anlegg	20-30**	JA / NEI
			20-50	NEI
Drensanlegg	<ul style="list-style-type: none"> Sandfang og hjelpesluk Stikkrenner og evt. inntaksrister Drensledninger 	Offentlige anlegg	50-100	JA/NEI
			50-100	JA/NEI
			30-100	JA/NEI
Flomanlegg	<ul style="list-style-type: none"> Åpne grøfter og fuktdrag Åpne bekker Lukkede bekker og bekkeinntak Flomveier 	Offentlige anlegg	Evig	JA/NEI
			Evig	JA/NEI
			50-100	JA/NEI
			Evig	JA/NEI

■ Kommunalt VA
 ■ Offentlige anlegg
 ■ Private anlegg

AVSKRIVNINGSTIDER

Kommunelovens §15-1 tredje ledd fastslår at investeringskostnadene i selvkost skal **fordeles over den tiden investeringene forventes å være i bruk.**

Noe som innebærer at en innenfor selvkost *kan* benytte lengere avskrivningstider enn i årsregnskapet.

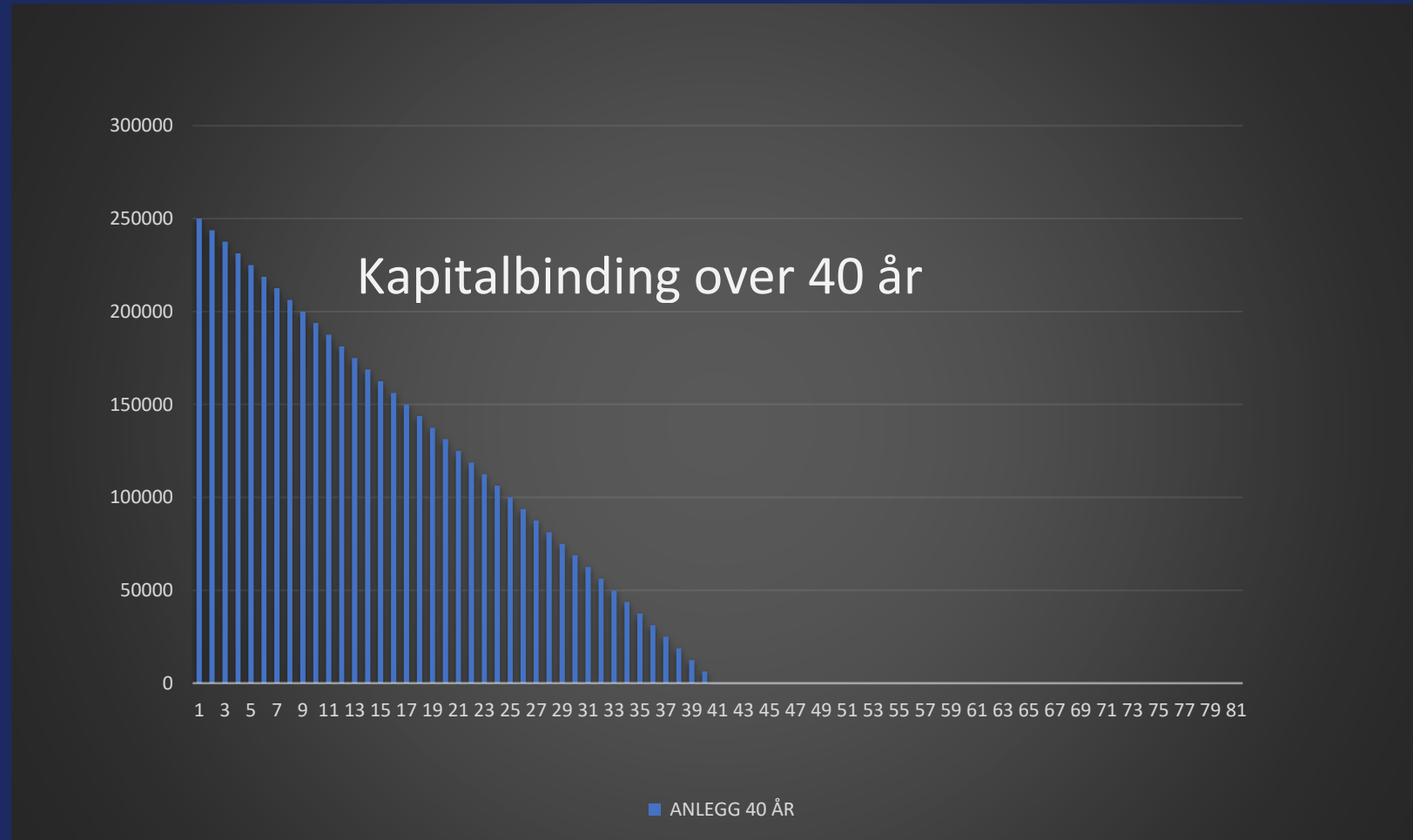
AVSKRIVNINGSTIDEN

Bruk av lengre avskrivningstider kan gi en bedre fordeling av kapitalkostnadene mellom generasjonene

	1953	1963	1973	1983	1993	2003	2013	2023
	Kalk. kost år 1	Kalk. kost år 10	Kalk. kost år 20	Kalk. kost år 30	Kalk. kost år 40	Kalk. kost år 50	Kalk. kost år 60	Kalk rente år 70
<i>Tall i 1000 kroner</i>								
IB	95 010	76 008	52 256	28 503	4 751			380 000
Årlig avskrivning	-	2 375	2 375	2 375	2 375			-
UB	95 010	73 633	49 881	30 878	2 375			380 000
Kalkulatorisk rentekostnad (IB+UB)/2* RENTE	1 900	1 496	1 021	594	71			7 600
Kalkulatorisk kostnad	1 900	3 872	3 397	2 969	2 447	-	-	7 600
<i>Tall i 2023 kroner</i>	7 600	12 703	9 142	6 556	4 432			

Merk: Dersom det er store forskjeller i avskrivningene som benyttes innenfor selvkost og avskrivningene i kommuneregnskapet, kan dette medføre at gebyrinntektene ikke dekker vann- og avløpssektorens andel av minimumsavdraget 100 %

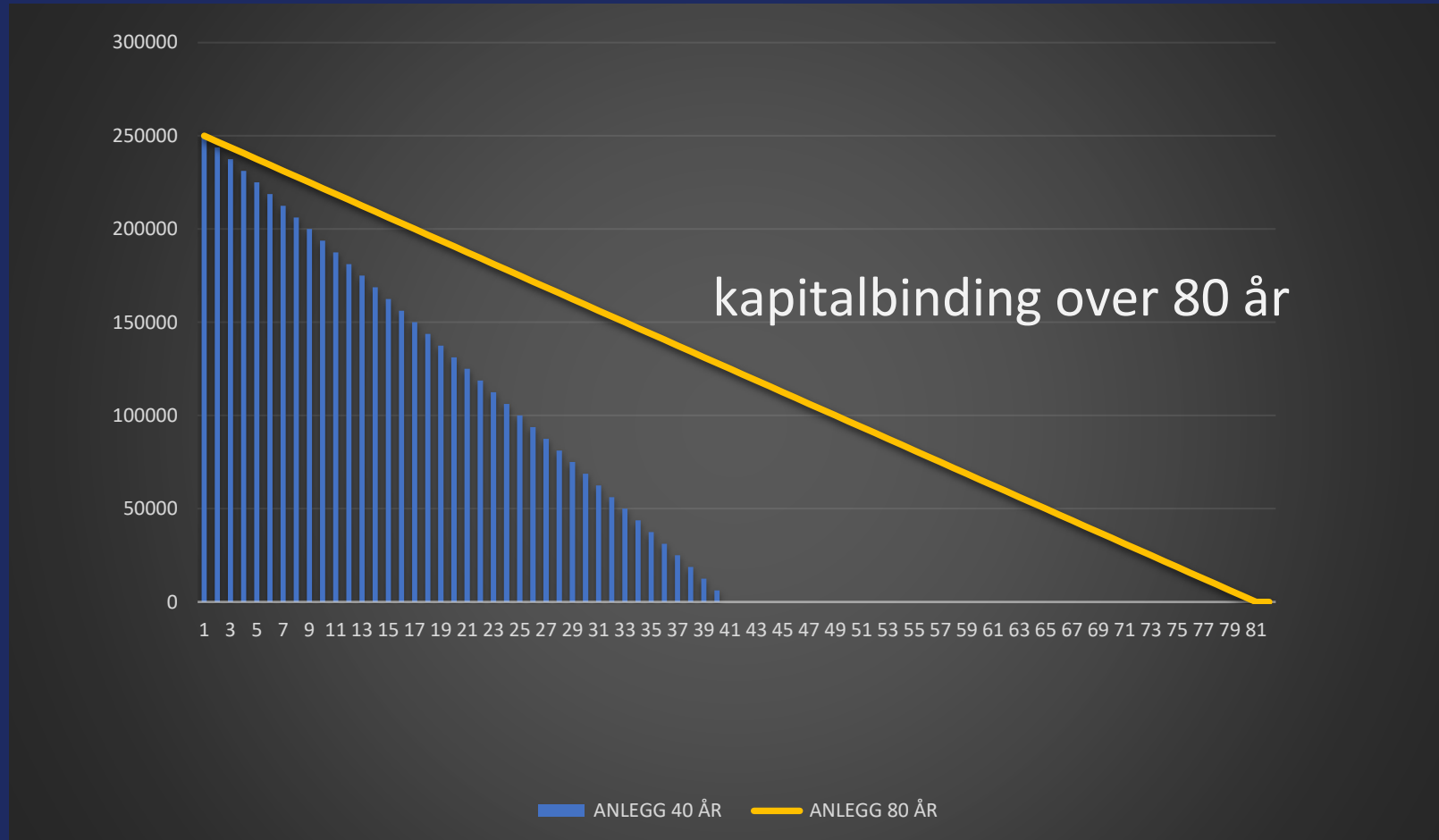
AVSKRIVNINGSTID OG KONSEKVENNS

**EKSEMPEL
PROSESS-
ANLEGG**

**INVESTERING
250 MILL KR**

AVSKRIVNINGSTID OG KONSEKVENNS

**EKSEMPEL
PROSESS-
ANLEGG**

**INVESTERING
250 MILL KR**

FORDELING AV GEBYRET

Gebyr

Kommunens gebyrmodell avgjør hvordan kommunens kostnader skal fordeles mellom de ulike abonnentene. Oppbygging av en gebyrmodell som gir en rettferdig fordeling, krever bevissthet i de valg som gjøres.

RAMMENE FOR GEBYRENE

- ***Forurensningsforskriften §16-1***
«Vann- og avløpsgebyrer skal ikke overstige kommunens nødvendige kostnader på henholdsvis vann- og avløpssektoren»
- ***Vass- og avløpsanleggslova §3-1 Fastsetter hvem som er forpliktet til å betale et gebyr***

HVA KJENNETEGNER EN GOD GEBYRMODELL

- *Rettferdig fordeling av kommunens kostnader med å betjene abonnentene*
- *Rettferdig fordeling i forhold til vannforbruk*
- *Bærekraftig vannforbruk som motvirker sløsing av vann*
- *En gebyrsammensetning som er enkel å forstå for abonnenten*
- *En enklest mulig administrasjon fra kommunens side*

EN LEVENDE SIDE:

Når og hvor ofte skal slamgebyret faktureres?

15. des, 2021 | Fakturering, Gebyr

Norsk Vann har mottatt flere henvendelser fra kommunene relatert til Skattedirektoratets prinsipputtalelse av 29.10.2021 om utstedelse av salgsdokument ved tømning av slam.

Skattedirektoratet konkluderer her med at:

“Tømning av slam fra slamavskiller skal som hovedregel faktureres snarest mulig og senest en måned etter tømningen, jf. bokføringsforskriften § 5-2-2.

Skattedirektoratet har likevel ingen innvendinger mot at kommuner behandler tømning av slam som en

Nytt og nyttig

Her finner du snarveier til innhold som kan være nyttig eller aktuelt for tiden:

Slamgebyret

Når og hvor ofte skal slamgebyret faktureres?

[Les mer](#)

Tiltak på ledningsnett

Hva skal føres i drift og hva skal føres i investering?

[Les mer](#)

Ledninger over kommunegrensa

Hvem kan kreve inn gebyr og etter hvilke satser?

[Les mer](#)

Overvann

Når kan vann og avløpsgebyret finansiere overvannstiltak?

[Les mer](#)

FAQ

SPØRSMÅL OG SVAR FRA VANNBRANSJEN

SYKEPENEREFUSJONER?

mai 19, 2021 | Regnskap, Selvkost

Kan kommunen benytte sykelønsrefusjonen fra selvkostområdet vann og avløp i det ordinære kommunebudsjettet? Det er tatt inn viker. Sykelønsrefusjonen skal kompensere arbeidsgivers utbetaling av lønn til den sykemeldte. Dersom den langtidssykemeldte får sin vanlige...

KJØP AV AKSJER?

mai 19, 2021 | Selvkost

Vi er usikre på om det er forenlig med selvkostregelverket å kjøpe aksjer i et AS, eller om kommunen må ha en bevilgning fra det ordinære kommunebudsjettet? Miljødirektoratet har på en direkte henvendelse fra Norsk Vann gitt følgende tilbakemelding: «Dette er utenfor...

AVVIK MELLOM LÅNERENTE OG KALKYLERENTE?

mai 19, 2021 | Selvkost

Hvordan avregnes et avvik mellom faktisk lånerente og kalkylerenten mot selvkostfondet? I selvkostforskriftens 55 fjerde ledd heter det at «Rentekostnadene skal beregnes ut fra årets gjennomsnittlige restverdi på de varige driftsmidlene og kalkylerenten. Kalkylerenten...